

Revisió del *Zygodon viridissimus* (Dicks.) R. Brown als herbaris de Barcelona

R. M. Cros i Matas (*)

Resumen: Cros, R. *Revisión del Zygodon viridissimus* (Dicks.) R. Brown de los herbarios de Barcelona. *Lazaroa*, 5: 305-308 (1983).

Con esta nota, siguiendo en parte a SMITH 1978, se rectifica la determinación de *Zygodon baumgartneri* Malta, identificado como *Z. viridissimus* (Dicks.) R. Brown en los herbarios BCB y BCF, y llamaremos *Z. baumgartneri* Malta fo. *mediterranea* (Malta) comb. nov. a las especies de *Z. viridissimus* (Dicks.) R. Brown fo. *mediterranea* Malta.

Abstract: Cros, R. *Revision of the Zygodon viridissimus* (Dicks.) R. Brown of the Barcelona herbaria. *Lazaroa*, 5: 305-308 (1983).

Following SMITH (1978) we have seen that the specimens given as *Zygodon viridissimus* (Dicks.) R. Brown, correspond to *Z. baumgartneri* Malta in the BCB and BCF herbaria, and we will call *Z. baumgartneri* Malta fo. *mediterranea* (Malta) comb. nov. the specimens of *Z. viridissimus* (Dicks.) R. Brown fo. *mediterranea* Malta.

Fins fa poc, hom determinava els exemplars de *Zygodon* trobats arreu de Catalunya com a *Zygodon viridissimus* (Dicks.) R. Brown, i nombroses citacions han estat publicades amb aquest nom.

A partir de la utilització de SMITH (1978), per a la identificació de moltes, vàrem adornar-nos que els exemplars de *Zygodon* que observàvem corresponien sempre a *Z. baumgartneri* Malta, i mai a *Z. viridissimus*.

Va ser per aquest motiu que vàrem fer la revisió dels exemplars de *Z. viridissimus* de l'herbari del Departament de Botànica de la Universitat Autònoma de Barcelona (BCB), i de l'herbari del Departament de Botànica de la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona (BCF), als quals, a

(*) Departament de Botànica, Facultat de Ciències, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra (Barcelona).

més, hom hi troba mostres d'altres localitats de la Península. Hom comprova que, en efecte, totes les mostres identificades com a *Z. viridissimus* corresponen a *Z. baumgartneri*.

La identificació de *Zygodon* segons la bibliografia utilitzada fins l'aparició de SMITH (1978), ens portava, sens dubte, a *Z. viridissimus*, ja fos per no figurar en ella *Z. baumgartneri*, o fins i tot en altres en què és considerat com a sinònim del primer (MÖNKEMEYER, 1927).

MALTA considera *Z. baumgartneri* com una forma de *Z. viridissimus*.

SMITH diferencia aquestes dues espècies segons la morfologia dels propàguls, amb freqüència presents en els cauloides:

Z. viridissimus presenta propàguls de forma quasi ovoide, de 30-40 μ m d'amplada, amb (4)-5-6 cèl.lules i amb algunes parets longitudinals. (fig. 1.C).

Z. baumgartneri presenta propàguls més petits, de 20-30 μ m d'amplada, amb 4-5 cèl.lules que no presenten parets longitudinals. (fig. 1.A).

La presència o absència de parets longitudinals en les cèl.lules dels propàguls és un caràcter molt clar i fa que la diferenciació d'ambdues espècies sigui molt senzilla, utilitzant solament els propàguls per a la seva identificació, ja que en la morfologia dels fil.loides no s'hi troben diferències aparents.

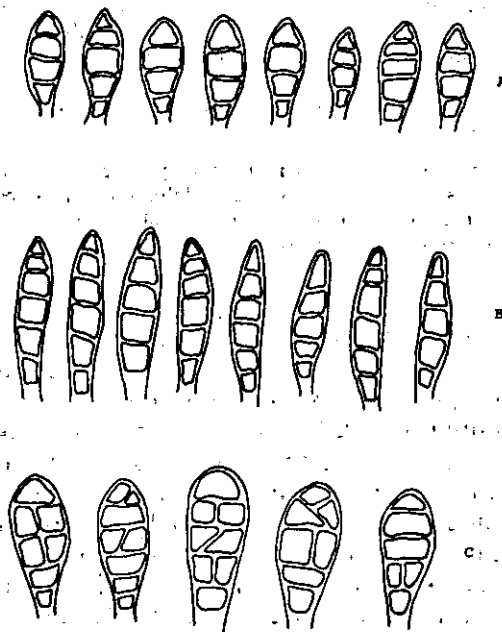

Fig. 1.A) *Zygodon baumgartneri* Malta. B) *Z. baumgartneri* Malta fo. *mediterranea* (Malta) comb. nov. C) *Z. viridissimus* (Dicks.) R. Brown.

Generalment, els exemplars que trobem de *Zygodon* són estèrils, però, segons SMITH, no és pas en l'esperòfit on es troben les diferències entre ambdues espècies.

D'altra banda, SMITH considera sinònims de *Z. baumgartneri* Malta: *Z. vulgaris* Nyholm, *Z. rupestris* (C. Hartm) Milde, *Z. viridissimus* (Dicks.) R. Brown var. *rupestris* Lindb. ex C. Hartm. *Z. viridissimus* (Dicks.) R. Brown var. *vulgaris* Malta.

En MALTA (1926) hi figura la forma *mediterranea* Malta de *Z. viridissimus*, amb els propàguls molt més llargs i sense tabicació longitudinal.

En els exemplars revisats, n'hem observat alguns que presenten aquestes característiques, i d'una amplada màxima de 24 µm i creiem que corresponen a la forma *mediterranea* però no del *Z. viridissimus* sinò del *Z. baumgartneri* (fig. 1.B).

Els exemplars de *Zygodon baumgartneri* Malta que es troben als herbaris revisats provenen de les següents localitats:

ASTURIAS: San Antolín de Ibias, sobre *Fraxinus*. C. Casas. BCB 7397. Covadonga, sobre *Fagus*. M. Brugués. BCB 6391. BARCELONA: Palau de Plegamans, sobre *Quercus*. C. Casas. BCB 6386. Montnegre, sobre *Q. ilex*. R. M. Cros BCB 9579, 9580, 9581. CUENCA: Valle del río Escabas, sobre *Pinus salzmanii*. C. Casas. BCB 6394. GIRONA: La Bajol, sobre *Q. suber*. R. M. Cros. BCB 6396. Vidrà, sobre *Quercus*. C. Casas. BCF. Sant Feliu de Pallarols, sobre *Q. ilex*. C. Casas. BCF. Port de la Selva, roques granítiques. C. Casas. BCF. HUELVA: Aracena, sobre *Castanea*. C. Casas. BCB 6393. JAÉN: Sierra de Cazorla, sobre *Crataegus*. C. Casas. BCB 6395. LA CORUÑA: Caaveiro sobre *Laurus nobilis*. J. Reinoso. BCB 7509. LLEIDA: Ponts. C. Casas BCB 6387. MALLORCA: Bunyola, sobre *Olea*. C. Casas. BCF. Lluc, sobre *Q. ilex*. C. Casas. BCF. Pas de Santa Maria, sobre *Q. ilex*. J. A. Rosselló. BCB MENORCA: Son Gall, sobre *Q. ilex*. J. A. Rosselló. BCB. NAVARRA: Sierra de Leyre, sobre *Q. pubescens*. C. Casas. BCB 6398. TARRAGONA: Ulldoona. C. Casas i R. M. Cros. BCB 6388. San Martí de Bufaganya, sobre *Q. valentina*. C. Casas. BCB 6397. Prades, roques calcàries. C. Casas. BCB 6384. Tivissa, sobre *Olea*. C. Casas. BCB 6385.

Els exemplars de *Zygodon baumgartneri* Malta fo. *mediterranea* (Malta) comb. nov. provenen de les següents localitats:

BARCELONA: Seva, sobre *Q. ilex*. C. Casas. BCF. GIRONA: Blanes, sobre *Cupressus*. C. Casas. BCF. MALLORCA: Andraitx, sobre *Olea*. C. Casas. BCF. Sóller, sobre *Q. ilex*. C. Casas. BCF.

Creiem molt interessant i necessari de fer la revisió de *Z. viridissimus* dels diferents herbaris per tal de confirmar la seva determinació, perquè és molt possible que *Z. viridissimus*, àmpliament representat en tota la Península, vegi disminuïda considerablement la seva àrea de distribució, i per tant resulti augmentada l'àrea poc coneguda de *Z. baumgartneri*.

Agraïcio a la Dra. Creu Casas l'ajut i facilitats donats en tot moment al llarg de la realització d'aquest treball.

BIBLIOGRAFIA

Malta, N. —1926— Die Gattung *Zygodon* Hook. & Tayl. eine monographische studie — Riga. Mönkemeyer, W. —1927— Die Laubmoose in Rabenhorst L. Kryptogamen-Flora 4 — Leipzig.

Smith, A. J. E. —1978— The moss flora of Britain and Ireland — Cambridge University Press
— Cambridge.

Vogelpoel, D. A. J. —1976— Het geslacht *Zygodon* Hook. & Tayl. in Nederland — *Lindbergia*,
3: 332-335. — Utrecht.

COMUNICACIONES

